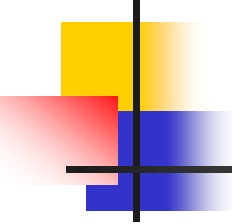

Blīvi apdzīvotu teritoriju izmantošanas iespējas?

---

maris@lps.lv 29197602

Kas mainās pēc ATR pašvaldības struktūrā

- **Lielā izšķiršanās:** policentriska vai monocentriska attīstība pašvaldības ietvaros ?
- Valstspilsētā – apkaimes ar savām īpatnībām, tai skaitā savdabīgas kultūrtelpas
- Vienā novadā – administratīvais centrs un strukturēta pārējā teritorija:
  - Vairākas novada pilsētas
  - Daudzi novada pagasti
  - Katrā pagastā – vairāki, vai pat daudzi ciemi
  - Apdzīvotas vietas

Primitīvais modelis

- **Koncentrējam resursus Rīgā**, Rīgas un tuvākās Pierīgas investīciju nodrošināšanai izņemam līdzekļus no pašvaldību budžetiem, lai veicinātu nozaru koncentrāciju (piemērs – veselības aprūpes 2007.gada reforma)
- Pašvaldībai atstātos resursus – koncentrējam attīstības centrā, pakāpeniski samazinām pakalpojumus pagastos un pārējās novada pilsētās
- Tie, kas neatrod darbavietas jaunajā centrā – emigrē
- Lauku teritorijās dominē lauksaimniecība. Lielajās saimniecībās turpina samazināties nodarbinātība.

Policentriskā attīstība novadā

- **Vīzija:** Lauku teritoriju ekonomikas strukturāla reforma – daudzveidīga nelauksaimnieciskā darbība ar lielām algām
- **Misija:** Radīt nosacījumus, lai novados būtu resursi un infrastruktūra, kas piesaista investorus produktīvā ekonomikā
- **Mērķi:** Darbaspēka pieejamība, Apstākļi, kuros vidēji turīgi un bagāti cilvēki gribētu dzīvot, Savdabīga attīstības niša katrā blīvi apdzīvotā teritorijā

Līdzekļi

- Attīstības dokumentu un **budžeta** sadale divās daļās:
- Pirmā – tradicionālā daļa: **nozaru politika**
  - **Vienvērtība** – vienāda attieksme pret iedzīvotājiem, apmeklētājiem, uzņēmējiem un pilsonisko sabiedrību visā novada teritorijā
- Otrā – netradicionālā daļa: **reģionālā politika**
  - **Daudzveidība** – atšķirīga attieksme pret iedzīvotājiem, apmeklētājiem, uzņēmējiem un pilsonisko sabiedrību katrā novada «reģionā».

Iespēja iesaistīt iedzīvotājus

- Pašvaldību likumprojektā paredzēts veicināt iesaisti. Līdzdalības budžetu misija nav izdalīt naudu maziem vietējiem tēriņiem, bet iemācīt sabiedrību līdzdarboties politikas veidošanā
- **Iedzīvotāju valdes** novada pagastos un pilsētās, tām jāveido dialogu ar novada pašvaldību par situāciju pārvaldes teritorijā.
- Dialogs var būt konstruktīvs tikai tad, ja **balstās uz faktiem**

Mērījumu avoti:

- Valsts informācijas sistēmas:
  - VID – lielākie pašvaldību nodokļu maksātāji, IIN iemaksas par teritorijā reģistrētajiem
  - LM – darba algas, pensijas pa pagastiem un pilsētām
  - IZM – dati par skolām, bērnudārziem un augstskolām
- Eksperimentālā statistika
  - Dati par novadiem, pagastiem, pilsētām, apkaimēm un blīvi apdzīvotām vietām
- RAIMIS
  - Sekundārie dati par novadiem un valstspilsētām
- BLIS
  - Sekundārie dati, datu analīzes un sintēzes metodes

«Reāli» dzīvojošie teritorijā

- Eksperimentālās statistikas dati piesaista iedzīvotāju teritorijai pēc tautas skaitīšanas jaunās metodikas
  - Tas ir ticamāk, nekā citi dati
  - Tas atšķiras no pašvaldību izlīdzināšanas sistēmā izmantotās piesaistes reģistrācijas vietai
  - Tas dos citas vidējās algas, vidējos nomaksātos nodokļus, radīto produktu vērtību un radīto pievienoto vērtību, nekā uz darbinieka reģistrācijas vietu, vai uz uzņēmuma (filiāles) reģistrācijas vietu balstītie dati
  - Tas dos citādu vecuma struktūru, nekā uz reģistrāciju balstītā

Demogrāfiskie rādītāji:

- Skaits pēc dzimuma un vecuma
- Skaits pēc tautības
- Skaits pēc valstiskās piederības
- Vidējais vecums
- Iekšzemes migrācija

Darbaspēka kvalitāte

- Izglītošanas laika indekss, > 25 gadiem
- Procents no visiem ar augstāko izglītību vai doktora grādu, > 18 gadiem
- Bezdarbnieki, kas meklē darbu

Ekonomiskie rādītāji

- Vidējie un mediānas bruto ienākumi
- Nodarbināto pievienotā un produkcijas vērtība
- Vietējās darbības veida vienībās nodarbināto pievienotā un produkcijas vērtība
- Nodarbināto svārstmigrācija un iegūtā vai zaudētā produkcijas un pievienotā vērtība

Produkcijas vērtība

- Saražotās produkcijas vai sniegto pakalpojumu apjoms, ieskaitot krājumu izmaiņas un kapitalizēto produkciju (saviem spēkiem saražotos pamatlīdzekļus un nemateriālos ieguldījumus), atskaitot tālākai pārdošanai iegādātās preces un pakalpojumus.
- Produkcijas vērtība var būt negatīva, ja uzņēmumam, salīdzinot ar gada sākumu, pārskata gada beigās ir samazinājušies gatavās un nepabeigtās produkcijas krājumi. Krājumu izmaiņas var būt saistītas ar pārvērtēšanu vai pārklasifikāciju (no krājumiem pārklasificēti uz pamatlīdzekļiem). Arī preces, kas ir pārdotas zem pašizmaksas, veido negatīvu produkcijas vērtību.

Produkcijas vērtības aprēķins

- Produkcijas vērtību aprēķina: apgrozījums +/- uzņēmuma saražotās gatavās produkcijas un nepabeigtās produkcijas krājumu izmaiņas +/- preču un pakalpojumu krājumu izmaiņas, kas iepirkti tālākpārdošanai bez pārveidošanas – preču un pakalpojumu iepirkumi, tālākpārdošanai bez pārveidošanas + kapitalizētā produkcija (pašražota produkcija, ko ražotāji patur kā ieguldījumu. Tā ietver materiālu pamatlīdzekļu (ēku u.c.) un nemateriālu pamatlīdzekļu (programmatūras izstrāde u.c.) ražošanu. Kapitalizēta produkcija ir nepārdotā produkcija, un tās vērtība ir vienāda ar ražošanas izmaksām) + pārējie uzņēmuma saimnieciskās darbības ieņēmumi no preču pārdošanas un pakalpojumu sniegšanas (izņemot subsīdijas).

Pievienotā vērtība

- Produkcijas vērtība, no kuras atskaitīta ražošanā izlietoto preču un pakalpojumu vērtība. Pievienotā vērtība rāda produkta tirgus vērtības pieaugumu, kas ir radies saimnieciskās darbības rezultātā. Pievienotā vērtību aprēķina: apgrozījums + kapitalizētā produkcija (saviem spēkiem saražotie pamatlīdzekļi un nemateriālie ieguldījumi) + pārējie uzņēmuma saimnieciskās darbības ieņēmumi no preču pārdošanas un pakalpojumu sniegšanas – preču un pakalpojumu iepirkumu summa – pārējie nodokļi par produktiem, kas ir saistīti ar apgrozījumu, bet nav atskaitāmi – ar ražošanu saistītie nodokļi un nodevas.
- Ja pārskata periodā izmaksas ir lielākas par ieņēmumiem, rodas negatīva pievienotā vērtība. Ilgstoši šāda situācija, kad uzņēmums darbojas ar zaudējumiem, nevar saglabāties.

Kā mūsu pievienotā vērtība korelē ar IKP?

Year	Code	Reģions	Nodarbināto iedzīvotāju skaits	Darbavietu skaits	Pievienotā vērtība, eiro	Produkcijas vērtība
2017	LV	Latvija	847230	956826	12815574175	32650980503
2017	LV003	Kurzeme	98665	110304	1399059382	3724799720
2017	LV005	Latgale	97337	107702	979068840,6	2407348271
2017	LV006	Rīga	301687	345073	5103036107	12605665471
2017	LV007	Pierīga	167482	192845	2762833039	7053619112
2017	LV008	Vidzeme	77295	86339	998170389,2	2651913726
2017	LV009	Zemgale	98555	108602	1433781625	3781067340

Šādus datus rāda EUROSTAT

LATVIJA	26 962 896	100.0	13 890
Rīgas reģions	14 483 156	53.7	22 653
Pierīgas reģions	4 307 947	16.0	11 773
Vidzemes reģions	1 709 276	6.3	8 994
Kurzemes reģions	2 519 158	9.3	10 302
Zemgales reģions	1 990 557	7.4	8 508
Latgales reģions	1 916 034	7.1	7 166

Citi būtiskākie dati:

- Elektroenerģijas patēriņš teritorijās
- Nodokļi
- Pensijas
- Ceļu stāvoklis
- Mājokļu kvalitāte
- .....

Veikuma indikatori

- Šie dati nepieciešami lai pamatotu novada vai valstspilsētas reģionālo politiku
- Tie iekļaujami veikuma indikatoros, kas mēra panākumus un neveiksmes
- Tos izmanto pamatojot budzēta programmas
- Reģionālajā politikā daudzveidību un dažādību jāpamato ar skaitļiem!

Paldies par uzmanību!

- maris@lps.lv